

'PANORAMA': 'ALS HET GEEN LEVEN WORDT'

ZWANGER VAN EEN ZWAAR GEHANDICAPTE BABY

Wat doe je als je in een vergevorderd stadium van je zwangerschap te horen krijgt dat je kind bij de geboorte zwaar gehandicapt zal zijn? 'Panorama' sprak koppels die met dat verwoestende dilemma geconfronteerd werden en hun baby lieten weghalen. Een keuze waar de meeste ouders, zo zegt reportagemaker **Ludo Penninckx**, jaren later nog altijd behoorlijk ontdaan van zijn.

Voor de reportage heeft Ludo Penninckx met dertien stellen gepraat die na een prenatale diagnose een foetus hebben laten weghalen met 'een levensvatbare aandoening' als het Down-syndroom (mongolisme), spina bifida (open rug), een hersenafwijking, een skeletafwijking, dwerggroei of ontbrekende ledematen – een handicap, kortom, die het leven van hun kind heel moeilijk, maar niet onmogelijk zou hebben gemaakt. De vrouwen waren allemaal een eind gevorderd in hun zwangerschap, sommigen zelfs achtentwintig weken ver. Door gaans beschouwt de geneeskunde een foetus levensvatbaar vanaf vierentwintig weken: pas vanaf dat moment gaat men, in geval van nood, over tot reanimatie. Maar in deze gevallen was het dus omgekeerd, en werd de zwangerschap afgebroken.

Ludo Penninckx «Volgens de Belgische wet mag een vrouw tot twaalf weken na de bevruchting beslissen om haar zwangerschap te onderbreken. Daarna kan het alleen nog om medische redenen: omdat het leven van de moeder in gevaar verkeert of de foetus getroffen is door een zware aandoening, die – voor alle duidelijkheid – níét levensbedreigend hoeft te zijn. We hebben in dit land een heel liberale wetgeving: op de onderbreking van zulke zwangerschappen staat geen

termijn. Het kan in principe tot op de dag van de geboorte. Ik heb zelf een getuigenis opgenomen van een afbreking op vierendertig weken en heb weet van één op zevenendertig weken. Dat is zeer uitzonderlijk, maar in principe is de eerste barenswee de limiet: als je daarna nog ingrijpt, pleeg je kindermoord.

»Wij hebben mensen geïnterviewd die een zwangerschap laat-tijdig hebben onderbroken, maar ook de dokters die de ingreep hebben uitgevoerd. We zijn onder meer nagegaan waarom en wanneer ze het doen. Eigenlijk is er geen peil op te trekken en gaat men in elk universitair ziekenhuis anders te werk: zo hebben ze in één ziekenhuis een zwangerschap beëindigd vanwege kleurenblindheid, vroeg in het tweede trimester, en zouden ze daar ergens anders niet eens over piekeren. Bij een gespleten verhemelte of dwerggroei grijpen sommige wel in, andere niet; alleen bij het syndroom van Down en open ruggetjes lijkt de modus operandi overal dezelfde te zijn.»

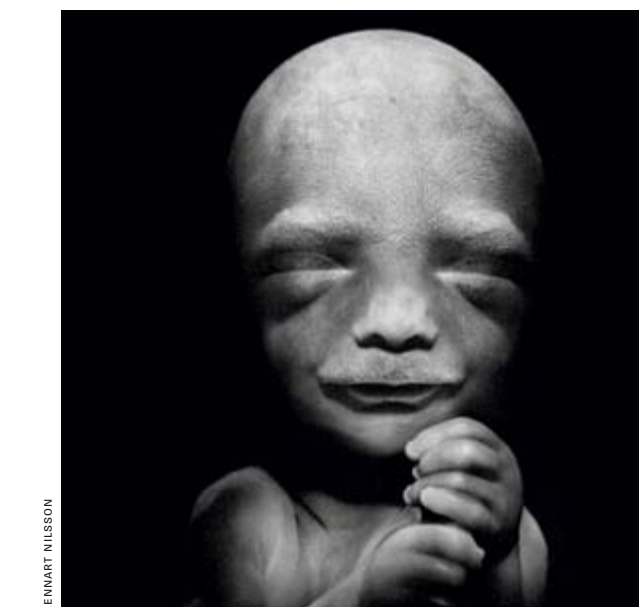
»We hebben ook **Herman Nys** geconsulteerd. De voorzitter van de Nationale Abortuscommissie is professor medisch recht aan de KU Leuven en als geen ander geplaatst om het juridische plaatje te schetsen.»

HUMO Heb je de dertien gezinnen met wie je gesproken hebt ook in beeld gebracht?

Penninckx «Nee, velen hebben afgehaakt toen we effectief wilden beginnen te filmen. Het is geen vanzelfsprekend onderwerp: mensen spreken er zelden over, ook omdat ze er zélf mee zitten. Alle koppels die wij hebben geïnterviewd worstelen, soms jaren na datum, nog altijd met twijfel en schuld. Wat trouwens niet betekent dat ze vinden dat ze destijds verkeerd hebben gehandeld. Het is dubbel. Een vrouw die haar

zwangerschap na zeventien weken had afgebroken, omdat haar foetus het syndroom van Down bleek te hebben, verwoordde dat ambigue gevoel nog het best: 'Ik ben de slechtst denkbare moeder,' zei ze. 'Ik heb mijn eigen kind gedood. Maar ik zou het wel opnieuw doen als ik voor de keuze stond.'

»Het is een verscheurende keu-

LENNART NILSSON

ze die je niemand toewent, om de eenvoudige reden dat je niet goed kunt kiezen. Niemand liet achteraf verstaan: 'Oef, het is achter de rug: we kunnen met een schone lei herbeginnen.' Zo eenvoudig is het dus niet: de lei zal *nooit* meer schoon zijn. Je blijft altijd met gemengde gevoelens achter. Maar: we hebben ook niemand ontmoet die het een volgende keer anders zou doen.»

HUMO Een half jaar geleden bracht Humo een reportage over de opkomst van 'sterrenmama's':

alsmaar meer moeders laten hun ongeboren baby's begraven of verassen. Ze beschouwen hun foetus als hun kind. Heb jij hetzelfde vastgesteld?

Penninckx «Een afgedreven foetus is voor hen een kind. Hij of zij krijgt een naam, wordt begraven of verast, de urne staat op de kast thuis, en in gesprekken met de an-

der kinderen gaat het over een 'broertje' of 'zusje' dat hun ontvalen is. Vroedvrouwen die gezinnen begeleiden, vertelden ons dat sommige mensen ook weleens op zakelijke toon over hun foetus spreken, maar dat hebben wij toch niet meegemaakt. In alle dertien gezinnen ging het over hun *kind*.

»Maar als je die visie doortrekt, stuit je natuurlijk ook op een paradox: in België kun je een foetus met een zware handicap afdrijven tot de geboorte – tenminste, dat is de wet. Mensen zélf zijn conserva-

tiever: als je geneigd bent een foetus als een kind te beschouwen, zie je het laattijdig afbreken van een zwangerschap misschien ook eerder als *moord*. (Zucht) Het is een ingewikkelde kwestie: als de emoties hoog oplopen, houdt de logica op.»

HUMO Worden gezinnen nog begeleid na een dergelijke ingreep?

Penninckx «In de vier universitaire ziekenhuizen gebeurt dat systematisch: een sociaal verpleegkundige of een vroedvrouw houdt contact. In Gent, bijvoorbeeld, was er een vroedvrouw die er zelfs já-

»In het andere geval hadden ouders een baby gekregen met een extreem zware handicap die maar één keer op de honderdduizend voorkomt. Het kind had een levensverwachting van twee jaar, maar was al na zeven maanden overleden. De ouders waren dankbaar dat ze het hadden gekend, maar vroegen zich tegelijk af: heeft ons kind wel geleefd?»

HUMO Opnieuw: een dubbel gevoel.

Penninckx «Precies. Ze hadden hun kind onwaarschijnlijk graag gezien, ze zouden er ook alles voor

'Ze vond zichzelf de slechtst denkbare moeder, omdat ze haar eigen kind had gedood. Maar ze zou het wel opnieuw doen'

ren later nog over belde. Maar in kleine centra is de opvolging minder goed, heb ik begrepen. Of ze bestaat helemaal niet.»

HUMO Je hebt ook mensen geïnterviewd die een zwaar gehandicapt kindje kregen zonder dat die diagnose op voorhand gesteld was. Vrat dat aan hen?

Penninckx «In het ene geval zijn de ouders toch heel gelukkig met hun kindje, ook al heeft het een open ruggetje, klompvoetjes en een licht mentale handicap en is het verlamd vanaf z'n middel.

over hebben om het nog even te laten terugkomen, maar voor het kind zélf waren die zeven maanden bijzonder bar geweest. Hun jongste had, zeiden ze, verschrikkelijk afgezien.

»En dat brengt ons bij de hamvraag: wanneer is blijven leven in het belang van het kind? Ik vrees dat daar geen antwoord op bestaat.» (ja)

PANORAMA: ALS HET GEEN LEVEN WORDT
Canvas, donderdag 12 jan., 21.30

BESPAREN

